

njena v novi tiskarni na Krku. Dr. Anton Mahnič, biskup na kvarnerskih otokih, je priredil v svojem škofijskem dvoru tiskarno in jo imenoval po starem latinskem imenu otoka Krka (Veglia) — Kurykta. „Cvijeće“ je izdal o. Miho Gattin D. J., ki se zelo trudi, da bi po Dalmaciji in ondotnih otokih raz-

širil češčenje presv. Srca Jezusovega. V to „Cvijeće“ je vpletena tudi zgodba nadvojvode Karola Štefana, dobrotnika zelenega Lošinja, ki se je v tamošnji župni cerkvi lani javno z vso obitelji posvetil presv. Srcu, in drugih častivcev. Knjiga dela čast izdajateljem in tiskarni. Dr. E. L.

Umetnost.

Prva slovenska umetniška razstava.

Precejšnje zanimanje je vzbudila ta razstava med našim občinstvom. Ne le bližnji domačini so jo pazno ogledovali, jo hvalili in kritikovali, ampak tudi obmejni Slovenci, Primorci in Štajerci, so si jo v precej obilnem številu skupno ogledali. Mi ne soglašamo sicer z vsem, kar se je govorilo in pisalo zadnje dni zaradi razstave, vendar se veselimo njenega uspeha, v kolikor bo povzdignil napredek prave umetnosti. Naši umetniki so se pokazali, občinstvo jih je spoznalo. Veseli nas, da se je tudi v časopisju pokazalo, kako naše občinstvo čimdalje bolj umeva umetnost. Ne nameravamo natančno ocenjati posameznih umetnikov, saj so naši čitatelji že marsikak posnetek njihovih del videli v našem listu in več jih imamo pripravljenih za prihodnje številke, vendar vsaj poglobitve razstavljavce moramo omeniti, da ohranimo spomin na ta velepomembni prvi večji korak naše domače umetnosti.

Največ slik je razstavil g. Ferdinand Vesel. Učil se je na Dunaju in v Monakovem, izobrazoval se ob krasnih delih italijanskih mojstrov v Benetkah in v Rimu, videl je umetniške zbirke v Londonu, in sedaj biva v Mekinah pri Kamniku. Med njegovimi trideseterimi proizvodi dobimo slike najrazličnejše vsebine, ki kažejo, kako mnogostransko izvežban je gospod slikar. Pa treba se je zamisliti v njegov poseben značaj, če hočemo uživati te slike. Sploh je njegova barva nekako medla in temna in njegova svetloba mrzla in zakajena. Res je umetnik v označenju oseb, a ta manira nas odbija. Njegova „Usmiljenka“ je prav genialno delo. Ti plapolajoči žarki brleče luči, ta mirni obraz usmiljenke, ta bolnik — to vse se prav sklada v diven učinek. Njegova soproga, gospa Jessie Vesel, je tudi razstavila dve pokrajinski sliki.

Odlično mesto med razstavljavci ima g. Anton Gvaiz, slikar in učitelj risanja v Gorici. Polne, krasne barve, lepa razvrstitev, svetlobna perspektiva in zdravi, ne preveč moderni značaj njegovih izrazov so nam omilili njegove slike.

Gdčna Ivana Kobilca je naša znanka, ker je že l. 1889. razstavila svoje slike v Ljubljani, kjer je tudi rojena. Slikala je že na Dunaju, v Monakovem,

v Zagrebu, v Parizu, sedaj pa deluje največ v Serejevem. Tamošnja „Nada“ je reproducirala več njenih slik. Ta umetnica izdeljuje mirno in natančno svoje slike; čiste in jasne so njene barve, tudi v malenkostih je natančna, nekako nežna, a v celoti čisto nedostaje moči in odločne svetlobne perspektive. Vsekako je Kobilca znamenita slikarica.

Njej popolnoma nasproten je g. Rihard Jakopič. Ta pa poskuša najsmelejše barvne učinke. Res lepa nadarjenost se zrcali iz njegovih slik, gorko čutenje ga preveva, a prave mere ne zna zadeti in nam s čopičem pričara na platno drzne svetlobne kombinacije, nad katerimi pač strmimo, a jih ne moremo estetično uživati. Nekaj posebno finega je njegov „Portret“. Mlad mož v polumraku na naslonjaču, od zadaj polna svetloba skozi okno, ki se meša z refleksom zaves in odsevom pohištva — to je res duhovito izraženo. Tudi „Veslač“, ki ima vse mogoče reflekske na hrbtu, je v tej maniri razumljiv.

G. Matej Strnen, slikar na Vrhniki, mu je nekoliko podoben, ker je tudi on udan novodobnemu impresijonizmu, a je mirnejši, in njegove barve so celo mnogokrat premedle. Njegova je orjaška slika cesarjeva v „Mestnem domu“. Cesar jaha na krasnem vrancu, obdan od spremstva. Zlasti konj je izborna naslikan. Pokrajine so mu mnogo krat premrtve in prehladne.

G. Matija Jama v Monakovem je tudi novostrujar. Zlasti spreten je v okraskih in zelo ljubi slikovite drastične lučne in temne učinke. Njegovi kontrasti so pa čestokrat prehudi. Izborni so njegovi trije paglavčki pri obedu.

G. Ivan Grohar, rojen v Sorici, sedaj slikar v Ljubljani, je razstavil prav lepe slike. Ker slika mnogo za cerkve, se je znal ogniti pretiranemu modernizmu, dasi uporablja njegove dobre pridobitve. Najlepša njegova slika je oltarna podoba za Begunje „Češčenje Srca Jezusovega“. Razporedba oseb je izborna, le Jezus je za oltarno podobo nekoliko preveč vizionaričen v primeri s krepkimi izrazi nebistvenih oseb, barva in kompozicija pa sta izborni.

Krasna je slika „Meč prebode Tvoje srce!“ katero je razstavil g. Oton Rudolf, slikar v Curihu. Tudi ljubki pastelni portreti kažejo, da je g. Rudolf res mojster dobrega sloga. Njegove slike niso „mo-

derne", a so med najodličnejšimi na razstavi Nepristranski gledavci se utešijo ob njih, ko so se zbegali ob nemirnih proizvodih nove struje.

Naš znani slikar g. Ludovik Grilc je razstavil sicer le jedno, a to izmed najboljših del: Razpelo za rdečim zastorom, v živih, lepih barvah.

G. Josip Germ, ki je že lani razstavil svoje slike, je zastopan po dveh značilnih polnosojnicah; g. Anton Ažbe, slikar in učitelj slikarstva v Monakovem (rojen v Poljanski dolini nad Škofjo Loko), je razstavil fino portretno studijo „Zamorko“, njegova učenka kneginja Mary Wrede, roj. pl. Gutmannsthal, ki biva po letu v svoji rojstni grajsčini pri Radečah, nekaj svetlobnih studij ob umetni luči, g. Anton Koželj, slikar v Kamniku, dve, ki kažejo njegovo zanimanje za narodno nošo, g. Ivan Vavpotič, slikar v Novem mestu, pa portret in zbirko razglednic, iz katerih se vidi njegova duhovitost in bujna fantazija; jeden portret je poslal g. Fr. Horvat, slikar v Gorenji Radgoni.

Krasen pastelni portret, res angelsko lep deklški obraz, je razstavila gospa Avgusta Šantel, soproga profesorja v Gorici. Ravno tako nežnočustvene in jako marljivo izdelane štiri slike nam je razstavila njena hči Henrika Šantel, ki je zares nadarjena umetnica.

G. Peter Žmitek, rojen v Kropi, gojenec imperatorske akademije vpodabljaajočih umetnostij v Petrogradu, je razstavil osem slik impresijonistične struje, ki kažejo še nekoliko omejenega diletantizma; g. cesarski svetnik Ivan Franke, c. kr. profesor v Ljubljani, je iz prejšnjih let razstavil več natančnih portretnih in pokrajinskih studij iz Kitajske, katere je narisal na potovanju, in nekaj portretov; g. Ivan Trinko, profesor v nadškofjskem semenišču v Vidmu, znan kot pesnik Zamejski, pa lepo zbirko jako ličnih in finih perorisov iz Beneške Slovenije.

Spomina vredna so tudi kiparska dela te razstave, dasi tudi tu marsikatero lepo domače delo pogrešamo. Zelo nadarjen umetnik je g. Ivan Zajc, sin rajnega kiparja Ivana Zajca, bivajoč sedaj na Dunaju. Seznanili smo že svoje naročnike s krasnimi njegovimi reliefi, v katerih se spaja duhovitost koncepcije z nežnostjo čutila in točnostjo tehnike. Njegova najboljša dela so religiozna, zlasti v krški, ljubljanski frančiškanski in št. jakobski cerkvi.

G. Alojzij Repič, rojen Vipavec, sedaj kipar na Dunaju, je razstavil več dobrih kipov; izmed njih vzbujajo največjo pozornost oni, v katerih se kaže bolj natančna anatomija in divja strast, nego pa estetični ukus. Njegovega lepega „Slepca-siromaka“ smo že objavili v posnetku.

G. Ivan Zalar, kipar v Ljubljani, je razstavil dve majhni skupini iz rdečkastega plastelina, gospod Jakob Žnider, rojen v Poličanah na Štajerskem, sedaj kipar na Dunaju, pa zelo lepi razpeli in svetega Mihaela. Med cerkvenimi podobami se posebno odlikuje g. Ivana Cesarja, podobarja v Mozirju, Kristus na križu z jako lepimi okraski. Izmed kiparjev so se udeležili razstave še g. B. Pogačnik, kipar na Dunaju, z dekorativnimi vazami, gospod Alojzij Progar v Celovcu z osnutkom za Preširnov spomenik, g. Josip Grošelj v Selcih na Gorenjskem z „Madono“ in g. Fr. Berneker na Dunaju z dvema kiparskima skicama.

Omeniti moramo še jako ukusne dekorativne osnutke in načrte za oltarje in prižnice g. Celestina Misa, profesorja v Ljubljani, in g. Ivana Jagra, arhitekta na Dunaju, ki pridno proučuje slovanske narodne motive v ornamentiki.

S temi kratkimi podatki smo površno omenili glavne umetnine na prvi slovenski umetniški razstavi. Pogrešali smo sicer marsikatega umetnika, — imenujemo le gg. Gangla, Rovška, Šubica in Ogrina — vendar moramo reči, da nam je podala ta razstava več, nego smo izpočetka pričakovali. Saj je silno težko zbrati raztresene proizvode raznih umetnikov, ki jih je skrb za zaslužek razkropila daleč po svetu, ker jim domovina ne dá dovolj pomoči. Pa ta prvi poskus nam jamči, da se bo naša umetnost krepko razvijala. Spoznali smo lepe talente, izmed katerih pač nekateri hodijo še po čudnih potih ter niso še dozoreli in dovršeni; tudi vidimo često, da se bolj goji „manira“, nego notranja umetniška vrednost, a naši umetniki so imeli priložnost, da tu spoznajo svoje vrline in hibe v medsebojnem primerjanju, mi pa smo se ob tej razstavi veselili ne le umetnostnega užitka, ampak tudi kulturnega napredka, ki ga je pokazala ta razstava. Želimo le, da bi se naša umetnost razvijala v duhu prave svobode. Prava svoboda pa se giblje v mejah нравne in estetičnega zakona.

Dr. E. L.

